

	Sygn. akt	VIII GC 11/19	
	WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ		
		Dnia	30 września 2022 r.
Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VIII Wydział Gospodarczy w składzie:			
Przewodniczący:	sędzia Artur Fornal		
po rozpoznaniu w dniu	30 września 2022 r.	w Bydgoszczy	
na posiedzeniu niejawnym			
sprawy z powództwa:	(...) sp. z o.o. w likwidacji z siedzibą w B.		
przeciwko:	(...) S.A. w W.		
o zapłatę			
I. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 210 933,13 (dwieście dziesięć tysięcy dziewięćset trzydzieści trzy 13/100) złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 9 lutego 2018 r. do dnia zapłaty;			
II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;			

III. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 12 080 (dwanaście tysięcy osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV. nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Bydgoszczy od pozwanego kwotę 10 797,39 (dziesięć tysięcy siedemset dziewięćdziesiąt siedem 39/100) złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, odstępując od obciążenia powoda tymi kosztami w pozostałym zakresie.

Na oryginale właściwy podpis

Sygn. akt VIII GC 11/19

UZASADNIENIE

Powód - (...) sp. z o.o. w likwidacji w pozwie przeciwko (...) S.A. domagał się zasądzenia od pozwanego kwoty 2 155 461,08 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 9 lutego 2018 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, obejmującymi także zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

Uzasadniając pozew powód podał, że na skutek pożaru doznał szkody całkowitej w mieniu ubezpieczonym od tego ryzyka u pozwanego. Pozwany uznał swoją odpowiedzialność co do zasady, jednak odszkodowanie ustalone w toku likwidacji szkody nie doprowadziło do zaspokojenia tego roszczenia. Powołany przez powoda rzeczoznawca wyliczył rzeczywistą wartość szkody na kwotę 2 920 071,72 zł (część garażowa - 778 369,78 zł, wiata - 259 825,77 zł, część socjalna - 467 558,95 zł, część magazynowa 1 414 317,22 zł). Powód wyjaśnił także, że – w związku ze znajdującym się w polisie zapisem o cesji wierzytelności z tego tytułu na rzecz (...) (...) w (...)– zaistniał spór co do tego komu wierzytelność ta przysługuje, jednak obecnie posiada on zgodę na dochodzenie odszkodowania w niewypłaconej części na swoją rzecz.

W odpowiedzi na pozew pozwany domagał się oddalenia powództwa oraz zasądzenia od powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, że wyliczone prawidłowo w toku likwidacji szkody odszkodowanie uwzględniło – zgodnie z łączącymi strony postanowieniami Ogólnych Warunków Ubezpieczenia – wartość rzeczywistą (tj. wartość

odtworzeniową pomniejszoną o stopień zużycia technicznego), skoro pozwany nie przystąpił do odbudowy ww. budynków.

W piśmie z dnia 30 czerwca 2020 r. pozwany podniósł również zarzut braku legitymacji czynnej powoda. Zauważył, że brak jest dowodu na powiernicze przeniesienie na niego prawa do odszkodowania przez każdy z uprawnionych banków – stanowiących konsorcjum. Zgoda udzielona przez(...) nie jest natomiast wystarczająca, skoro nie wykazano, że jest on decydentem co do całości wierzytelności.

W piśmie z dnia 14 września 2020 r. powód podniósł, że zapis o cesji na dokumencie polisy został jedynie pomyłkowo umieszczony tam przez agenta ubezpieczeniowego. O odniesieniu do ww. polisy z dnia 5 grudnia 2016 r. nie została bowiem zawarta umowa cesji na rzecz banków kredytujących – jak miało to miejsce w przypadku wcześniejszych ubezpieczeń – ponieważ umowy kredytowe uległy rozwiązaniu z końcem października 2016 r. Dlatego, w ocenie powoda, pozostaje on wyłącznie uprawnionym do dochodzenia tego roszczenia.

W pismach z dnia 18 marca 2022 r., 20 czerwca 2022 r. i 21 lipca 2022 r. pozwany podniósł, że uwzględniając wyliczenia biegłego sądowego do ewentualnej dopłaty na rzecz powoda pozostaje kwota 152 882,68 zł. Stanowi ona różnicę pomiędzy odszkodowaniem uwzględniającym stopień zużycia (959 293,32 zł), pomniejszonym o odzysk (42 000 zł), a także o kwotę wypłaconą już z tego tytułu (764 410,62 zł). W ocenie pozwanego brak podstaw aby odszkodowanie ustalić w kwocie brutto, skoro w dacie powstania szkody powód był czynnym podatnikiem podatku VAT.

W piśmie z dnia 25 lipca 2022 r. powód oświadczył, że domaga się zasądzenia od pozwanego kwoty 683 701,18 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 lutego 2018 r. do dnia zapłaty, a w pozostałym zakresie cofa pozew. Podniósł, że uwzględniając wyliczenia biegłego sądowego ta właśnie kwota stanowi pozostałą część należnego mu odszkodowania. Obejmuje ono wartość kosztorysową (1 137 326,66 zł), powiększoną o koszty dokumentacji i nadzoru (40 000 zł), a także o 23% podatku VAT (którego powód nie mógłby odliczyć w przypadku wydatków inwestycyjnych), co daje kwotę 1 448 111 zł, którą należało z kolei pomniejszyć o należność już wypłaconą przez pozwanego.

W piśmie z dnia 31 sierpnia 2022 r. pozwany oświadczył, iż nie wyraża zgody na cofnięcie pozwu w tej części.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód (...) sp. z o.o. zawarł z pozwanym (...) S.A. umowę ubezpieczenia mienia w postaci budynków położonych w (...), przy ulicy (...), m.in. od ognia i innych żywiołów, w okresie od dnia 6 grudnia 2016 r. do dnia 5 grudnia 2017 r. – według wartości odtworzeniowej, z sumą ubezpieczenia 3 500 000 zł.

Umowa powyższa potwierdzona została polisą o numerze (...) z dnia 6 grudnia 2016 r., w której zamieszczony został zapis o cesji wynikających z niej uprawnień na rzecz (...) (do kwoty 1 050 000 zł) oraz (...) (...) (do kwoty 2 450 000 zł).

Do umowy zastosowanie miały ogólne warunki kompleksowego ubezpieczenia (...) ustalone uchwałą nr (...) (...) z 15 stycznia 2016 r. (dalej jako „OWU”).

Fakty bezsporne ; polisa – k. 15-16 akt.

Zgodnie z § 51 ust. 4 OWU w przypadku ubezpieczenia mienia według wartości odtworzeniowej, podstawę ustalenia wysokości odszkodowania stanowiła wartość odtworzenia pod warunkiem przystąpienia – nie później niż w terminie 12 miesięcy od daty powstania szkody – do odbudowy, remontu, naprawienia lub ponownego wytworzenia mienia i faktycznego poniesienia przez ubezpieczonego kosztów z tego tytułu albo zakupu nowego mienia. Jeżeli ubezpieczony zrezygnuje z zakupu nowego mienia albo odstąpi od odbudowy, remontu, naprawienia lub ponownego wytworzenia mienia, o czym ma obowiązek powiadomić (...), odszkodowanie zostanie wypłacone w kwocie odpowiadającej wartości rzeczywiściej.

Według § 2 pkt 93 lit. a) OWU wartość odtworzeniowa to wartość odpowiadająca kosztom przywrócenia ubezpieczonego mienia do stanu nowego, lecz nie ulepszono – w przypadku budynku i budowli wartość odpowiadająca kosztom odbudowy lub remontu w tym samym miejscu, z uwzględnieniem dotychczasowej technologii, konstrukcji i standardu wykończenia przy zastosowaniu dotychczasowych wymiarów i materiałów.

Według § 2 pkt 94 OWU wartość rzeczywista to wartość odtworzeniowa ubezpieczonego mienia pomniejszona o stopień zużycia technicznego, natomiast z § 2 pkt 104 OWU wynika, że zużycie techniczne to określona procentowo (stopień zużycia technicznego) utrata trwałości i w konsekwencji zmniejszanie w czasie wartości ubezpieczonych przedmiotów, będące pochodną: czasu ich użytkowania (wieku), jakości wykonawstwa, trwałości zastosowanych materiałów, bieżącej konserwacji, remontów, eksploatacji.

Stosownie do § 10 ust. 1 pkt 1 OWU w razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego (...) pokrywa w ramach sumy ubezpieczenia udokumentowane koszty związane z uprzątnięciem pozostałości po szkodzie, łącznie m.in. z kosztami rozbiórki i demontażu części niezdatnych do użytku – m.in. zgodnie z § 5 ust 1 OWU. Z kolei zgodnie z § 5 ust 1 OWU koszty te objęte są ochroną ubezpieczeniową do limitu odpowiedzialności (...) w wysokości 10% wartości szkody, jednak nie więcej niż 1 000 000 zł.

Zgodnie z § 50 ust. 1 pkt 1 OWU wysokość szkody ustalana jest przy ubezpieczeniu w wartości odtworzeniowej dla budynków i budowli na podstawie cen z dnia powstania szkody.

Zgodnie z § 51 ust. 2 pkt 2 OWU wysokość odszkodowania pomniejszona jest o wartość pozostałości, które mogą być przeznaczone do dalszego użytku, przeróbki, odbudowy lub sprzedaży.

Według § 52 OWU jeżeli ubezpieczony jest uprawniony do odliczania podatku od towarów i usług (...), naliczanego przy nabyciu mienia stanowiącego przedmiot ubezpieczenia, to wartości będące podstawą ustalenia sumy ubezpieczenia, wysokości szkody, wysokości odszkodowania dla tego mienia nie uwzględniają tego podatku.

Fakty bezsporne ; OWU (...) – zapis na płycie k. 249 akt.

W odniesieniu do polisy z dnia 6 grudnia 2016 r. nie została zawarta odrębna umowa cesji praw powoda z tego tytułu na rzecz (...) (...) oraz (...)

Dla zabezpieczenia wierzytelności wskazanych banków z tytułu umów o kredyt z dnia 4 września 2014 r. nr (...) i nr (...) zawarte były w dniach 8 października 2014 r. i 10 października 2015 r. umowy przelewu wierzytelności z umów ubezpieczenia majątkowego nieruchomości położonej w B. przy ul. (...), stwierdzonych polisami:

- nr (...) obowiązującą w dniu 8 października 2014 r. wydaną przez (...),
- nr (...) z dnia 8 października 2015 r. wydaną przez(...)

oraz wszystkich wierzytelności z każdej kolejnej polisy będącej ich kontynuacjami.

W powyższych umowach (...) występował także w imieniu(...), z powołaniem się na przysługujące mu pełnomocnictwo.

(...) wypowiedział ww. umowy kredytu w pismach z dnia 18 października 2016 r., z zachowaniem 7-dniowego okresu wypowiedzenia. Składając te oświadczenia wskazał, że działa zarówno w imieniu własnym, jak i (...) – na podstawie pełnomocnictwa nr (...).

Dowód: umowy o przelew wierzytelności - k. 336-339, wypowiedzenia – k. 340-341, pismo z dn. 15.01.2020 r. z dowodem nadania – k. 342-343, oświadczenie (...) z dn. 20.10.2020 r. – k. 350, oświadczenie (...) z dn. 22.10.2020 r. – k. 357, zeznania reprezentanta powoda – k. 370v., 372 akt.

W dniu 23 maja 2017 r. doszło do pożaru w wyniku którego doszło do zniszczenia kompleksu trzech budynków znajdujących się przy ul. (...) w B.. Powód zgłosił pozwanemu szkodę w dniu 25 maja 2017 r. Po pożarze obiekt został rozebrany, ponieważ nie nadawał się do użytku ze względu na zakres zniszczeń.

W momencie zaistnienia szkody pozwany był czynnym podatnikiem podatku VAT.

Fakty bezsporne , informacje o szkodzie wraz z załącznikiem nr 1 - k. 226 – 229, dane z wykazu podatników – k. 695 akt.

Po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego pozwany uznał odpowiedzialność za powstałą szkodę co do zasady i w dniu 9 lutego 2018 r. ustalił wysokość odszkodowania na kwotę 764 410,62 zł.

Fakty bezsporne ; pisma pozwanego z dn. 18.03.2022 r., 20.06.2022 r. i 21.07.2022 r. – k. 640v., 682v., 694v.; akta szkody o nr (...) - zapis na płycie k. 249 akt.

Po potrąceniu należnych składek oraz franszyzy redukcyjnej pozwany do wypłaty z tego tytułu przewidział kwotę 759 448,02 zł. Przy wypłacie ww. odszkodowania – w związku z zapisem o cesji zawartym w polisie nr (...) – pozwany powziął wątpliwości co do tego komu przysługuje status wierzyciela z tego tytułu i w dniu 8 marca 2018 r. wpłacił ww. kwotę do depozytu sądowego, na co uzyskał zezwolenie Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią, udzielone postanowieniem z dnia 17 maja 2018 r., sygn. akt I Ns 108/18.

Dowód: pismo z dn. 9.02.2018 r. – k. 153-154 akt, postanowienie Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią z 17 maja 2018 r. w sprawie I Ns 108/18 wraz z uzasadnieniem – k. 20-26 akt.

W dniu 15 maja 2018 r. likwidator powodowej spółki złożył w jej imieniu oświadczenie o zrzeczeniu się wszelkich praw odnośnie sumy 759 448,02 zł złożonej do depozytu sądowego, wskazując, że do jej odbioru uprawniony jest wyłącznie (...), działający samodzielnie jako bank inicjujący konsorcjum lub wspólnie z (...).

W tymże dniu 15 maja 2018 r. (...) zobowiązał się zwrotnie przelać nabytą wierzytelność wynikającą z umowy ubezpieczenia stwierdzonej polisą nr (...) na rzecz powoda, na warunkach przelewu powierniczego, w celu umożliwienia mu dochodzenia roszczeń od pozwanego o wypłatę odszkodowania w zakresie wykraczającym poza kwotę 759 448,02 zł.

Dowód: oświadczenia z dn. 15.05.2018 r. - k. 162 akt.

Pismem z dnia 3 lipca 2018 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 2 735 389 zł tytułem wypłaty odszkodowania w związku ze szkodą z dnia 23 maja 2017 r. (wraz z odsetkami od dnia 9 lutego 2018 r.). Pozwany podtrzymał jednak dotychczasową decyzję.

Powołany przez powoda rzeczoznawca wyliczył wartość szkody na kwotę 2 920 071,72 zł (część garażowa - 778 369,78 zł, wiata - 259 825,77 zł, część socjalna - 467 558,95 zł, część magazynowa 1 414 317,22 zł).

Dowód: wezwanie do zapłaty z dn. 3.07.2018 r. - k. 27-28, 230-231, pismo pozwanego z dn. 3.08.2018 r. – k. 58-59; kosztorysy – k. 29 - 57, 163 - 218, 258 – 281, 456-508 akt.

W dniu 31 grudnia 2019 r. powód i (...) zawarli umowę powierniczego przelewu wierzytelności, na mocy której Bank przelał na powoda wierzytelność przysługującą mu względem pozwanego z tytułu przedmiotowej umowy ubezpieczenia, w celu dochodzenia na drodze sądowej i pozasądowej w zakresie wykraczającym poza już wypłaconą kwotę odszkodowania, tj. 759 448,02 zł. Wyjaśniono w treści umowy, że wierzytelność ta została nabyta przez Bank tytułem zabezpieczenia zwrotu dwóch kredytów udzielonych przez (...) w ramach konsorcjum z(...) na podstawie umów nr (...) z 4 września 2014 r. (§ 1 pkt. 1 i 2 umowy). W umowie wskazano, że zapłata kwoty 759 448,02 zł nie spowodowała całkowitego zaspokojenia wierzytelności Banku z tytułu kredytów udzielonych powodowi (§ 1 pkt. 4 umowy). W § 3 umowy strony postanowiły, że powód, jako powiernik, będzie przekazywał kwoty zapłacone lub

wyegzekwowane od dłużnika przelanej wierzytelności w terminie 7 dni od daty ich uzyskania aż do zaspokojenia wierzytelności wynikających z kredytów opisanych w § 1 pkt. 2 umowy.

Dowód: umowa powierniczego przelewu wierzytelności z dn. 31.12.2019 r. – k. 323 - 324 akt.

Wartość prac potrzebnych do odbudowy należących do powoda obiektów po pożarze z dnia 23 maja 2017 r. określona w kwotach netto według średnich cen z dnia szkody wynosi:

- hala magazynowo - socjalna – 629 099,01 zł, przy wartości prac związanych z rozbiórką w kwocie 36 402,71 zł (stopień zużycia ww. budynku – 25%),
- hala - warsztat – 381 810,46 zł, przy wartości prac związanych z rozbiórką w kwocie 29 908,65 zł (stopień zużycia ww. budynku – 25%),
- wiata – 168 274,26 zł, przy wartości prac związanych z rozbiórką w kwocie 9 817,16 zł (stopień zużycia – 15%).

Szacunkowy koszt dokumentacji i nadzoru wynosi kwotę 40 000 zł. Szacunkowa wielkość odzysku stali (żelaza) obejmuje ilość ok. 70 Mg, przy cenie 600 zł/Mg.

Dowód: projekt budowlany – k. 509-555; opinia biegłego sądowego wraz z opinią uzupełniającą i wyjaśnieniami - k. 399-435, 568-569, 587- 629, 667 - 673 akt.

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny ustalony został na podstawie dowodów z dokumentów zaofiarowanych przez strony, które nie budziły wątpliwości co do swej autentyczności, a także w oparciu o opinię biegłego sądowego, której ostateczne ustalenia – po dokonanych uzupełnieniach – nie były kwestionowane, co pozwoliło Sądowi uznać sprawę za wyjaśnioną (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1974 r., II CR 638/74, OSP 1975, nr 5, poz. 108 i z dnia 7 kwietnia 2005 r., II CK 572/04, LEX nr 151656).

Należy podnieść, że ww. wyliczenia biegłego stanowiły podstawę ostatecznych stanowisk stron (powoda w piśmie z dnia 25 lipca 2022 r., a pozwanego w pismach z 18 marca 2022 r., 20 czerwca 2022 r. i 21 lipca 2022 r. – zob. k. 640v., 682v., 694v. i k. 703 akt), które różniły się jedynie co do uwzględnienia w kwocie odszkodowania określonych składników (stopnia zużycia budynków, kosztów dokumentacji i nadzoru, a także podatku VAT). Ocena prawna Sądu w tej kwestii przedstawiona została w dalszej części uzasadnienia.

W pierwszej kolejności bowiem rozważeniu podlegał zarzut braku legitymacji czynnej powoda – podniesiony przez pozwanego w piśmie z dnia 30 czerwca 2020 r. (k. 318-319 akt) – związany z poczynionym w polisie nr (...) zapisem (informacją) o cesji wynikających z niej uprawnień na rzecz (...) i (...) (zob. k. 15 akt).

W ocenie Sądu w tej kwestii należało podzielić argumentację strony powodowej – popartą uznanymi za wiarygodne zeznaniami reprezentanta powoda - likwidatora M. J. (zob. k. 370v. i 372 akt) – że w odniesieniu do ww. polisy (z roku 2016) nie zawarto odrębnej umowy cesji na rzecz ww. banków, dla zabezpieczenia ich roszczeń wynikających z umów kredytu, chociaż dla wcześniejszych polis ubezpieczenia ww. mienia (z roku 2014 i 2015) umowy cesji były zawierane (zob. k. 336 – 339 i oświadczenia banków – k. 350 i 357 akt). Nie można – zdaniem Sądu – przyjmować w tej sytuacji, że także i prawa z przedmiotowej polisy były objęte którąkolwiek z ww. cesji, skoro jako ubezpieczyciele występowały inne podmioty niż pozwany (w roku 2014 - (...) [zob. k. 350], a w roku 2015 – (...) S.A. [zob. k. 337]). Pomimo więc tego, że przedmiotowa polisa nr (...) (z roku 2016) dotyczyła ubezpieczenia tego samego mienia (k. 15-16 akt), brak jest podstaw aby uznawać, że stanowiła ona „kontynuację” ww. wcześniejszych polis (co do których zawierano przecież – w kolejnych latach 2014 i 2015 – wobec zmian podmiotowych odrębne umowy cesji). Wobec powyższego nie można zakwestionować prawdziwości zeznań reprezentanta powoda - M. J., który wyjaśnił okoliczności omyłkowego – zdaniem tej strony – zamieszczenia w ww. polisie informacji o cesji, a także przyczyn dla których w dalszych relacjach z (...)nie kwestionował roszczeń tego podmiotu do przedmiotowego odszkodowania (wysuwanych także w imieniu

drugiego z banków (...)), co było związane z koniecznością spłaty jego osobistego zadłużenia (zob. k. 370v. i 372 akt; czas nagrania - 00:29:43-00:39:15; a także protokół posiedzenia przygotowawczego w dniu 9 października 2020 r. - k. 346-346v. akt).

Nawet jednak przy przyjęciu, że ww. cesje odniosły skutek także względem dochodzonego w niniejszym procesie odszkodowania uznać trzeba, że nie mogłoby zostać zakwestionowane uprawnienie (...) do dysponowania wierzycielnością z tego tytułu, skoro jak wynika z przedstawionych dokumentów w relacjach z powodem występował tylko ten podmiot (przy czym zarówno w imieniu własnym jak i w imieniu (...)), z konsekwentnym powoływaniem się na udzielone mu przez ten drugi Bank pełnomocnictwo i status „banku inicjującego” w ramach konsorcjum – zob. oświadczenia z 15 maja 2015 r. – k. 162; umowy o przelew – k. 336, 339; oświadczenia o wypowiedzeniu umów kredytowych – k. 340 i 341 akt). Ocena powyższych dokumentów – przedstawionych przez stronę powodową – pozwala przyjąć w tym zakresie stanowisko tej strony za wykazane (art. 231 k.p.c.), w sytuacji gdy strona przeciwna formułowała w tej kwestii jedynie zastrzeżenia o ogólnikowym charakterze (domagając się od powoda – w pismach z 30 czerwca 2020 r. i 30 lipca 2022 r. – [k. 318 i 327]; przedstawienia, poza umową cesji, także umowy konsorcjum zawartej między ww. bankami). Na posiedzeniu przygotowawczym w dniu 17 lipca 2020 r. powód wyjaśnił jednak, że nie ma dostępu do ww. umowy konsorcjum (zob. k. 325 v.). Pozwany nie kwestionował natomiast umocowania (...) do dokonywania opisanych wyżej czynności także w imieniu (...) – (...), w oparciu o stosunek pełnomocnictwa, ani też nie złożył wniosków dowodowych dotyczących przedstawienia wzmiankowanego w tych dokumentach pełnomocnictwa nr (...) z dnia 1 października 2012 r. (zob. k. 339, 340, 341 akt).

W tym stanie rzeczy nie można byłoby również podważyć skutków umowy przelewu powierniczego z dnia 31 grudnia 2019 r., w § 2 ust. 1 i 2 której mowa o przeniesieniu ww. wierzycielności na powoda i gdzie jako uprawniony – w § 1 ust. 2 ww. umowy – wzmiankowany jest również (...). (zob. k. 323-324 akt). W doktrynie utrwalony jest pogląd, że czynność prawna wywołuje skutki prawne w sferze reprezentowanego gdy przedstawiciel działa w jego imieniu, lecz to jego nastawienie może być ujawnione nie tylko w sposób wyraźny lecz również dorozumiany. Ustalenie, że dana osoba działa w charakterze przedstawiciela jest możliwe także wówczas gdy dla osoby trzeciej (kontrahenta) powinno to być jasne w świetle kontekstu sytuacyjnego, w którym zachowanie takie następuje (zob. System prawa prywatnego. Tom 2 Prawo cywilne – część ogólna pod red. Z. Radwańskiego C.H. Beck, Instytut Nauk Prawnych PAN Warszawa 2008, str. 505). W tej kwestii należy ponadto zauważyć, że (...) – któremu Sąd, na wniosek powoda przekazał zapytanie dotyczące niniejszego postępowania (zob. pismo z dnia 9 października 2020 r. - k. 348 akt) – w odpowiedzi udzielonej pismem z dnia 22 października 2020 r. (k. 357-364 akt) w żaden sposób nie sygnalizował swojego sprzeciwu co do dochodzenia przedmiotowego roszczenia przez powoda.

Dodać przy tym trzeba, że oceny zarzutu braku legitymacji procesowej strony należy dokonywać według stanu sprawy istniejącego w chwili orzekania przez sąd (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2014 r., III CZ 69/13, LEX nr 1463887).

Uznając w konsekwencji bezpodstawność powyższego zarzutu wskazać trzeba, że pozwany nie kwestionował swojej odpowiedzialności co do zasady. Spór między stronami sprowadzał się natomiast do ustalenia wysokości odszkodowania należnego z tytułu dobrowolnego ubezpieczenia kompleksu budynków od ognia i innych żywiołów.

Zgodnie z art. 805 § 1 k.c. przez umowę ubezpieczenia ubezpieczyciel zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, spełnić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, a ubezpieczający zobowiązuje się zapłacić składkę. W myśl art. 805 § 2 pkt 1 k.c. przy ubezpieczeniu majątkowym świadczenie ubezpieczyciela polega na zapłacie określonego odszkodowania za szkodę powstałą wskutek przewidzianego w umowie wypadku. O zakresie odpowiedzialności ubezpieczyciela decyduje umowa ubezpieczenia oraz treść ww. ogólnych warunków ubezpieczenia, stanowiących ustalony przez ubezpieczyciela wzorzec umowny, wiążący drugą stronę (art. 384 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 15 ust. 4 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej; tekst jedn. Dz. U. z 2021 r. poz. 1130 ze zm.).

Niesporne między stronami było to, że w okresie objętym ochroną ubezpieczeniową miał miejsce pożar, w wyniku którego doszło do zniszczenia ubezpieczonego od tego ryzyka mienia w postaci kompleksu trzech budynków, znajdujących się przy ul. (...) w B.. Wobec tego, że powód ostatecznie odstąpił do odbudowy ww. budynków – a więc zaistniała sytuacja o której mowa w § 51 ust. 4 OWU – stąd należne mu odszkodowanie należało ustalić jako wartość odpowiadającą kosztom ich odbudowy w tym samym miejscu, z uwzględnieniem dotychczasowej technologii, konstrukcji i standardu wykończenia przy zastosowaniu dotychczasowych wymiarów i materiałów, według cen z dnia szkody (wartość odtworzeniowa z § 50 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 94 lit. b OWU), pomniejszoną jednak o stopień zużycia technicznego, tj. określoną procentowo utratę trwałości i w konsekwencji zmniejszenie w czasie wartości ubezpieczonych przedmiotów, będące pochodną: czasu ich użytkowania (wieku), jakości wykonawstwa, trwałości zastosowanych materiałów, bieżącej konserwacji, remontów, eksploatacji (wartość rzeczywista z § 51 ust. 4 w zw. z § 2 pkt 95 i 105 OWU). Wskazać przy tym należy, że pełnomocnicy stron byli zgodni co do tego, aby w tezie dla biegłego zastrzec, że wartość prac potrzebnych do odbudowy ww. budynków należy określić według średnich cen z dnia szkody pomniejszonej o stopień zużycia technicznego, jak wskazali na posiedzeniu przygotowawczym w dniu 17 lipca 2020 r. (zob. k. 325v. akt).

W oparciu o tak sporządzoną opinię biegłego została więc w pierwszej kolejności ustalona łącznie na kwotę 1 179 183,73 zł **wartość odtworzeniowa** ww. obiektów (w przypadku hali magazynowo - socjalnej - na kwotę 629 099,01 zł, hali - warsztatu - na kwotę 381 810,46 zł oraz wiaty – na kwotę 168 274,26 zł; str. 8 opinii uzupełniającej – k. 596 akt). W odniesieniu do wartości przyjętych dla poszczególnych obiektów biegły określił następnie stopień zużycia (zob. k. 594-595 i 596 akt), co pozwoliło z kolei na dokonanie przez Sąd wyliczenia ich **wartości rzeczywistej**. W przypadku hali magazynowo – socjalnej dało to ostatecznie kwotę 471 824,26 zł (stopień zużycia 25 %), w przypadku hali – warsztatu kwotę 286 357,85 zł (stopień zużycia 25 %), a w przypadku wiaty – kwotę 143 033,12 zł (stopień zużycia 15 %), łącznie zatem kwotę **901 215,23 zł**. W piśmie z dnia 26 maja 2022 r. biegły wyjaśnił, że dane o ww. procentowym stopniu zużycia – zawarte w tabeli na str. 8 opinii uzupełniającej w pkt III. D – umożliwiają ostateczne określenie odszkodowania (zob. k. 669 akt). Zauważyć trzeba, że stopień zużycia poszczególnych budynków/obiektów nie został kwestionowany przez żadną ze stron.

Do tak obliczonej wartości doliczeniu podlegały koszty rozbiórki wyliczone przez biegłego łącznie na kwotę **76 128,52 zł**, a także szacunkowy koszt dokumentacji i nadzoru w kwocie **40 000 zł**. Z kolei odliczeniu podlegała możliwa do uzyskania przez powoda wartość pozostałości w łącznej kwocie **42 000 zł** (złom w ilości ok. 70 Mg przy cenie 600 zł/Mg - str. 8 opinii uzupełniającej – k. 596 akt).

Podkreślenia wymaga, że biegły – w piśmie z dnia 26 maja 2022 r. (zob. k. 667 – 673 akt) – podtrzymał swoją opinię w tym zakresie, ustosunkowując się obszernie do zarzutów, zastrzeżeń i wątpliwości złożonych wobec niej przez strony, które w dalszym toku postępowania nie kwestionowały już szczegółowych wyliczeń dokonanych przez biegłego, chociaż odmiennie je interpretowały (k. 680-681 i 682-682 v. akt).

Odnosnie ww. kosztów rozbiórki – wymagających udokumentowania zgodnie z § 10 ust. 1 pkt 1 OWU – w ocenie Sądu, przedmiotowe odszkodowanie powinno je również obejmować, skoro ich uprzednie poniesienie byłoby konieczne, aby następnie dokonać odbudowy przedmiotu ubezpieczenia. W rozpoznawanej sprawie rozbiórka była konsekwencją decyzji Państwowego Inspektora Nadzoru Budowlanego, dotyczyła ona „luźnych elementów konstrukcji zniszczonych obiektów”, a dokonana została w sierpniu/wrześniu 2017 r. (zob. opinia biegłego – k. 401; pismo biegłego z wyjaśnieniami z dnia 6 października 2021 r. – k. 568 akt). Skoro więc przedmiotowe obiekty budowlane z uwagi na stopień zniszczenia musiały zostać rozebrane, to nie może budzić wątpliwości, że właścicielowi (powodowi) przysługuje roszczenie odszkodowawcze w wysokości odpowiadającej uzasadnionym kosztom rozbiórki uszkodzonego obiektu. Celem ubezpieczenia jest przede wszystkim uzyskanie środków na usunięcia powstałej szkody. Jednak okoliczność w jaki sposób poszkodowany usunął szkodę i jakie z tego tytułu poniósł koszty, nie może zostać uznana za warunek wypłaty odszkodowania oraz determinować przyjęty sposób wyliczenia jego wysokości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 16 października 2014 r., I ACa 625/14, LEX nr 1649101). W orzecznictwie przyjmuje się w związku z tym, że udokumentowanie kosztu oznacza każdą formę udowodnienia potrzeby usunięcia pozostałości

i wysokości towarzyszących uprzątnięciu wydatków. Nie sposób zaakceptować stanowiska o wyłączności faktur oraz innej dokumentacji poświadczającej fakt poniesienia owych wydatków jako jedynej prawnie akceptowalnej formy „udokumentowania” (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 29 maja 2015 r., I ACa 124/15, LEX nr 1740573). W niniejszej sprawie powód niewątpliwie udowodnił potrzebę dokonania rozbiórki w związku ze szkodą, zaś biegły sądowy oszacował wartość tego wydatku w opinii, która jest dokumentem i źródłem wiedzy Sądu (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 lutego 2016 r., V ACa 699/15, LEX nr 2106904 i z dnia 2 lipca 2020 r., V ACa 554/19, LEX nr 3102689).

Tak wyliczonych kosztów, które nie przekraczają w niniejszej sprawie limitu 10% wartości szkody (§ 5 ust 1 pkt 1 OWU), pozwany zresztą nie zakwestionował w niniejszej sprawie, chociaż – błędnie – konsekwentnie przyjmował do wyliczeń ich wartość pomniejszoną o przyjęty przez biegłego stopień zużycia (zob. k. 641v., 682-682v., 694 akt), który przecież nie odnosi się w żaden sposób do kosztu robót rozbiórkowych.

W ocenie Sądu uwzględnieniu w ramach odszkodowania podlegał także, oszacowany przez biegłego na kwotę 40 000 zł, koszt dokumentacji i nadzoru nad budową. Wprawdzie powód bezspornie nie odbudował zniszczonych budynków, ani w dotychczasowym, ani w żadnym innym, kształcie, jednak stanowi on składnik hipotetycznych wprawdzie, ale uzasadnionych, kosztów jakie zostałyby poniesione w przypadku odbudowy (§ 2 pkt 94 lit. a OWU).

Uwzględniając również i to, że w przypadku dokonania odbudowy ww. budynków powód mógłby (hipotetycznie) odliczyć podatek od towarów i usług, toteż przy obliczaniu rozmiaru poniesionej przez niego szkody, jak i należnego powodowi odszkodowania, należało brać pod uwagę wartość niepowiększoną o VAT, tj. wartość netto (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2007 r., III CZP 150/06). Włączenie mechanizmu podatkowego VAT w stosunek prawny w niniejszej sprawie jest ponadto wprost uzasadnione w świetle postanowienia § 52 OWU. Jest to usprawiedliwione kompensacyjną funkcją szkody. Zostałaby ona naruszona w przypadku wypłacenia odszkodowania w kwocie brutto przedsiębiorcy spełniającemu w danych okolicznościach warunki do obniżenia podatku należnego. Należy dodać, że posiadanie statusu podatnika VAT uprawnia do obniżenia podatku należnego o kwotę podatku naliczonego w zakresie, w jakim towary i usługi są wykorzystywane do wykonywania czynności opodatkowanych (art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. od podatku od towarów i usług; tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 931 ze zm.). Skorzystanie przez podatnika z tego uprawnienia powoduje, że poniesiony przez niego wydatek na nabycie towaru (rzeczy) w rzeczywistości odpowiada zapłaconej przez niego cenie jego nabycia, pomniejszonej o podatek VAT mieszczący się w tej cenie. Ten to wydatek określa zatem rzeczywisty rozmiar szkody doznanej przez podatnika na skutek zniszczenia towaru (rzeczy). Wysokość odszkodowania mającego na celu naprawienie tej szkody powinna zatem odpowiadać cenie rzeczy, pomniejszonej o mieszczący się w niej podatek VAT. Tylko tak ustalone odszkodowanie spełnia postulat odszkodowania odpowiadającego wysokości szkody. Jeżeli zaś podatnik VAT nie mógł skorzystać z prawa do odliczenia podatku naliczonego, to na nim spoczywa ciężar udowodnienia tej okoliczności (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2001 r., V CKN 193/00, LEX nr 53113). W niniejszej sprawie powód, który w piśmie z dnia 17 czerwca 2022 r. twierdził, że należne mu odszkodowanie powinno być powiększone o VAT, nie poparł tego żądania stosowną argumentacją (zob. k. 680 akt). Stąd też, w ocenie Sądu, skoro w dacie powstania szkody powód był czynnym podatnikiem tego podatku (zob. k. 695-695 v. akt) nie ma obecnie podstaw do przyjęcia, że błędny było ustalenie przez biegłego odszkodowania w kwocie netto.

Ustalając zatem wysokość pozostałego do wypłaty na rzecz powoda odszkodowania, po uwzględnieniu kwoty już wypłaconej (764 410,62 zł), należało o nią, a także o koszty odzysku złomu (42 000 zł) pomniejszyć sumę opisanych wyżej kwot: 901 215,23 zł, 76 128,52 zł i 40 000 zł. Ostatecznie więc zasądzeniu na rzecz powoda podlegała różnica wynosząca kwotę 210 933,13 zł.

Mając powyższe okoliczności na względzie, Sąd orzekł jak w sentencji na podstawie art. 805 § 2 pkt 1 k.c., oddalając dalej idące powództwo. Należy przy tym wyjaśnić, że pozwany nie wyraził zgody na cofnięcie pozwu w części (zob. k. 709 akt)– czego dotyczyło złożone już po rozpoczęciu rozprawy oświadczenie powoda w piśmie z dnia 25 lipca 2022 r. (k. 700 akt). Powództwo podlegało w związku z tym rozpatrzeniu w pierwotnym kształcie (art. 203 § 1 k.p.c. a contrario).

O odsetkach z tytułu opóźnienia Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., a także art. 817 § 1 k.c., z której to regulacji wynika, że zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego zawiadomienia o szkodzie. W niniejszej sprawie pozwany nie wykazał, że wyjaśnienie okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania nie było możliwe w dacie ustalenia przez niego odszkodowania (tj. w dniu 9 lutego 2018 r.). Pozwany jest podmiotem profesjonalnym, posiada fachową obsługę i dostęp do opinii specjalistów, co do zasady należy więc przyjmować możliwość ustalenia prawidłowej wysokości przedmiotowego odszkodowania już w toku postępowania prowadzonego przez niego w następstwie zawiadomienia o szkodzie, w celu jej likwidacji (por. np. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2018 r., IV CSK 348/17, LEX nr 2570470, a także wyrok tego Sądu z dnia 18 stycznia 2018 r., V CSK 142/17, LEX nr 2455743). Spełnienie świadczenia w terminie późniejszym może być usprawiedliwione jedynie wówczas, gdy ubezpieczyciel powoła się na istnienie przeszkód w postaci niemożliwości wyjaśnienia okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności albo wysokości świadczenia, mimo działań podejmowanych ze szczególną starannością (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 18 listopada 2009 r., II CSK 257/09, LEX nr 551104).

Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu – zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia ich odpowiednio do wyniku sporu – stanowiły przepisy art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. oraz art. 100 zd. 1 k.p.c. i § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.). Skoro powód utrzymał się ze swoim żądaniem w 9,78%, zatem z poniesionych kosztów w łącznej wysokości 15 017 zł (opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł, wynagrodzenie pełnomocnika 15 000 zł) należał się mu od strony przeciwnej kwota 1 468,66 zł. Pozwanemu natomiast, który wygrał spór w 90,22% z poniesionych kosztów także w kwocie 15 017 zł (opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł, wynagrodzenie pełnomocnika 15 000 zł) należała się od odpowiednio kwota 13 548,33 zł. Po skompensowaniu tych kwot, Sąd zasądził tytułem kosztów procesu od powoda na rzecz pozwanego różnicę wynoszącą w przybliżeniu 12 080 zł.

Ponadto na podstawie art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2022, poz. 1125, dalej „u.k.s.c.”) Sąd nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa przypadającą na niego część nieuiszczonych w toku procesu kosztów sądowych (opłata od pozwu w kwocie 100 000 zł, od uiszczenia której powód został zwolniony [k. 120 akt]), a także wydatki poniesione tymczasowo na koszty opinii biegłego w łącznej wysokości 10 402,69 zł [k. 564-567, 647-650 i 698-699 akt], tj. 9,78% z kwoty 110 402,69, a więc kwota 10 797,39 zł). Natomiast na podstawie art. 113 ust. 4 u.k.s.c. Sąd odstąpił od obciążenia odpowiednią częścią tych kosztów powoda. Powód wygrał bowiem proces co do zasady, lecz biorąc ściśle arytmetycznie, na skutek wyraźnie nadmiernego określenia wysokości pieniężnej wartości żądania, wygrał on spór w znacznie mniejszej części od dochodzonej. Biorąc jednak pod uwagę, że wytaczając powództwo dysponował opinią rzeczoznawcy względy słuszności nie przemawiają za obciążeniem go obecnie znaczną kwotą nieuiszczonych kosztów (99 605,30 zł). Te uwagi nie dotyczą jednak strony pozwanej, której obowiązkiem – jak to już wyżej zaznaczono – było przecież prawidłowe określenie kwoty odszkodowania już w toku likwidacji szkody.

Na oryginale właściwy podpis